

جغرافیا و روابط انسانی، تابستان ۱۳۹۹، دوره ۳، شماره ۱

بررسی رضایتمندی زنان از فضاهای سبز شهری (مطالعه موردی: پارک آزادگان شهر دورود)

نرگس محمودی^{۱*}، ابراهیم الیاسی^۲

۱. کارشناسی ارشد طراحی شهری، دانشگاه علامه دهخدا قزوین

۲. کارشناسی ارشد طراحی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات زنجان

(na.mahmoodi70@gmail.com)

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۵/۱۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۵/۰۲

چکیده

در پژوهش حاضر به بررسی رضایتمندی زنان از فضای پارک آزادگان شهر دورود با توجه به ۶ شاخص (ایمنی و امنیت، محرمت، نفوذ پذیری و سهولت دسترسی، امکان برقراری تعاملات اجتماعی، تنوع و گوناگونی عملکردی و فضایی، غنای حسی و جذابیت بصری) پرداخته شده است. این تحقیق از نوع کاربردی به روش توصیفی-تحلیلی است و روش جمع آوری اطلاعات نیز به دو روش اسنادی و میدانی است. تعداد پرسشنامه از طریق جدول مورگان ۵۹ عدد به دست آمد که شامل ۲۰ سوال می باشد. به منظور تحلیل داده ها از نرم افزار *SPSS* و از آزمون *t* تک نمونه ای استفاده گردید. براساس نتایج حاصل فقط سه شاخص ایمنی و امنیت، نفوذ پذیری و سهولت دسترسی، غنای حسی و جذابیت بصری از میزان (*Test Value*) یعنی عدد ۳ (عدد متوسط) بالاتر هستند و اما سه شاخص محرمت، امکان برقراری تعاملات اجتماعی، تنوع و گوناگونی عملکردی و فضایی، از میزان (*Test Value*) یعنی عدد ۳ (عدد متوسط) پایین تر هستند که رضایتمندی کمتری می رساند. همچنین ضریب معناداری همه شاخص های مورد نظر چون کمتر از ۰/۰۰۹ است، بدین معنا که این عوامل بیشترین تاثیر بر رضایتمندی از پارک آزادگان می گذارد و تا سطح ۹۹ درصد معنادار می باشد. نتایج نشان می دهد که نارضایتی در بخش های عملکردی و محرمت و برقراری تعاملات اجتماعی دارد، که با تاکید بر راهبردهای ارائه شده در بخش ها بست و نارضایتی در این بخش ها را به حداقل رساند و در مورد سه شاخص دیگر هم باید راهبردهای رضایت بخش را تقویت کرد.

واژگان کلیدی: فضای سبز، پارک شهری، رضایت مندی زنان، پارک آزادگان.

مقدمه

امروزه مفهوم شهرها بدون وجود فضای سبز موثر در اشکال گوناگون آن دیگر قابل تصور نیست. پیامدهای توسعه شهری و پیچیدگی های معضلات زیست محیطی آنها، موجودیت فضای سبز و گسترش آنها برای همیشه اجتناب ناپذیر کرده است. توجه به فضای سبز به طور عام به عنوان ریه های تنفسی شهرها، تعریف اغراق آمیزی از کارکردهای آن نیست. بلکه این تشبیه، بیان کننده حداقل کارکرد آن در مفهوم اکولوژیک شهرها به شمار می رود (مجنونیان، ۱۳۷۴). فضاهای سبز نقش تعیین کننده ای در حمایت از سیستم های اجتماعی و اکولوژیکی شهر دارد. پارکها و فضاهای سبز شهری قادرند فرصت های تفریحی با ارزش را برای کسانی که در شهر زندگی می کنند، فراهم کنند و با عملکردهای زیست محیطی، روانی، اجتماعی و تاثیر گذار در ساخت کالبدی شهر بیش از هر عامل دیگری باعث نزدیکی انسان و طبیعت به یکدیگر باشند. از این رو فضاهای سبز عمومی به ویژه پارکهای شهری هم از دیدگاه تامین نیازهای زیست محیطی شهروندان و هم از نظر تامین فضای فراغت و بستر ارتباط و تعامل اجتماعی آنان جایگاهی در خور اهمیت یافته اند (قربانی، ۱۳۸۶). اهمیت فضای سبز در محیط شهری تا آن حد است که به عنوان یکی از شاخص های توسعه یافتگی جوامع مطرح می باشد (محرم نژاد و بهمن پور، ۱۳۸۸: ۵۲۵). از طرف دیگر امروزه بخش قابل توجهی از فضای سبز شهری در قالب پارک ها ایجاد می شود. نقش این پارکها، بوستان ها در کاهش مشکلات زیست محیطی کاملاً ملموس است. پارکها علاوه بر زیبایی هایی که از منظر شهرسازی ایجاد می کنند، می توانند از جمله مناسب ترین مکان ها برای گذراندن اوقات فراغت شهروندان و انجام فعالیت های فرهنگی، اجتماعی و تفریحی آنها محسوب شوند (Grigoroudis, 2013: 12). استقرار پارک های شهری از یک سو به جهت تأثیری که بر کیفیت زندگی و نیل به توسعه پایدار دارند و از سوی دیگر، به جهت بار مالی بدون بازگشت سرمایه و سود که برای شهرداری ها به جای می نهد، ارزش بررسی گسترده را دارد (manlun, 2003: 31). می توان از این مکانها به عنوان منابع و منافع اقتصادی برای شهروندان بهره گرفت (Chiesara, 2003: 56)؛ اما مکان یابی نادرست فضاهای سبز شهری و پارک ها، در نهایت منجر به ایجاد ناهنجاری هایی از قبیل استفاده کم کاربران از پارکها و فضاهای سبز موجود، آشفته گی در سیمای شهر و کاهش امنیت روانی و اجتماعی خواهد گردید (Chiesara, 2004: 34). پارک های شهری دارای نقش اجتماعی، اقتصادی و اکولوژیکی با مزایایی چون درمان بیماری های روحی، محیط مطلوب برای پرورش کودکان، یکپارچگی اجتماعی، حفظ آسایش و نظایر اینها هستند که در عین حال شاخصی برای ارتقای کیفیت و فضای زندگی و توسعه جامعه محسوب می شود (Balram, 2005: 149). در سال های اخیر، برخی مدیران شهری با مشاهده این نارسایی و از سوی دیگر افزایش حضور چشمگیر بانوان در فضاهای اجتماعی، سیاسی، آموزشی، مدیریتی و حتی اقتصادی برای بهبود کیفیت فضاهای عمومی شهرها به منظور استفاده بانوان، به طراحی پارک های بانوان اقدام کردند که نمونه های از آنها در شهرهای تهران و مشهد، سبزوار و ... ایجاد شدند. البته، با توجه به نقش مهم فضاهای عمومی و به خصوص پارک های شهری در کیفیت بخشی به زندگی شهروندان و همچنین رضایتمندی زنان از فضاهای سبز شهری مسئله دیگری که در ذیل مسئله نخست بدان بررسی شد، بر این اساس، سؤلهایی که زمینه ساز انجام این پژوهش شدند عبارت هستند از:

- پارک های شهری چگونه می توانند بر بهبود کیفیت زندگی شهروندان تأثیر بگذارند؟
- عوامل مؤثر بر رضایتمندی بانوان از پارکها و فضاهای سبز شهری کدامند؟

پیشینه تحقیق

پوراحمد و حبیبیان (۱۳۹۷)، در مقاله ای تحت عنوان، ارزیابی عوامل مؤثر بر میزان رضایت مردم از پارک های شهر اهواز با مدل رضایت-اهمیت، مورد مطالعه قرارداد و نتایج نشان می دهد مردم بیشترین اهمیت را برای معیارهای امنیت و نظافت و کمترین اهمیت را برای امکانات فرهنگی قائل بوده اند و فقط مرکزیت پارک دولت رضایت مخاطبان را به نسبت اهمیت قائل شده برآورده کرده و رضایت از دیگر معیارها به نسبت اهمیت آنها کافی نبوده است؛ به طور کلی فاصله میانگین انتظارات مردم از وضع موجود در پارک دولت کمتر و در پارک شهروند بیشتر از بقیه بوده است. براساس نمودار رضایت-اهمیت، همه معیارهای مطرح شده در پارک شهروند نیاز به توجه و ارتقاء بیشتر دارند و در هر سه پارک مدنظر، هیچ معیاری در منطقه مازاد توجه یا اولویت پایین برای تقویت و بهبود در نمودار رضایت-اهمیت قرار ندارد.

علوی و همکاران (۱۳۹۵)، در مقاله ای تحت عنوان، تحلیلی از وضعیت کمی و کیفی فضای سبز شهری با تأکید بر سنجش رضایتمندی ساکنین شهر نظرآباد، مورد بررسی قرارداد و یافته های پژوهش نشان می دهد که سرانه و مساحت پارکها و فضاهای سبز شهر نظرآباد در حد مطلوب نمی باشد همچنین با توجه به نتایج آزمون T، فرضیه های تحقیق مبنی بر عدم رضایتمندی شهروندان از مؤلفه های امنیت، تأسیسات و تجهیزات رفاهی در پارکها و فضاهای سبز شهر نظرآباد مورد تایید قرار گرفت و میانگین پاسخ کمتر از حد متوسط است. بدین ترتیب می توان نتیجه گرفت که وضعیت کمی و کیفی فضای سبز شهری در نظرآباد مطلوب نیست و شهروندان از این وضعیت ناراضی هستند.

محمدی و همکاران (۱۳۹۵)، در مقاله ای با عنوان، تحلیل استراتژیک رضایت شهروندان از کیفیت خدمات پارک های شهری شیراز با استفاده از مدل تجزیه و تحلیل چند معیاره رضایت، مورد مطالعه قرارداد و نتایج پژوهش نشان داد، ابعاد مؤثر بر رضایت شهروندان از کیفیت خدمات پارک های شهری شامل زیبایی و جنبه های بصری، امکانات رفاهی، تسهیلات و خدمات ایمنی بهداشتی و فیزیکی، ایمنی اجتماعی و روانی و مدیریت پویای پارک است، که با توجه به این ابعاد بیشترین سطح رضایت مربوط به پارک جنت و کمترین آن مربوط به پارک کوهپایه است. همچنین منحنی های عملکرد نیز نشان دادند که شهرداری شیراز در اکثر شاخص های مورد بررسی عملکرد ضعیفی دارد که نیاز به برنامه ریزی صحیح برای رفع نقاط ضعف خود دارد.

حسینی و سمیعی پور (۱۳۹۴)، در مقاله ای با عنوان، تحلیل تطبیقی رضایت مندی زنان از پارک های شهری - پارک بانوان حجاب و پارک مختلط ملت (مشهد)، مورد مطالعه قرارداد و یافته ها نشان داد که نقش پارک های شهری به عنوان مهم ترین فضاهای شهری فقط بر کارکرد اکولوژیکی آن خلاصه نمی شود. کارکردهای تسکین و آرامش بخشی، کارکرد آموزشی - فرهنگی، روانشناختی و فراغتی - اجتماعی مهمترین کارکردهایی بودند که شهروندان از این فضاها انتظار داشته

اند. بر طبق تحلیل یافته ها، رضایت مندی زنان از پارک بانوان حجاب مشهد اندکی بیش تر از پارک مختلط ملت بود، ولی تفاوت نمرات بین این دو پارک معنادار نبود. تحلیل نقش متغیرهای اجتماعی - اقتصادی بر رضایت مندی از پارک های شهری نشان دادند که تفاوت ها بین گروه های مختلف سنی معنادار نیست. در خصوص نقش تحصیلات بررسی ها نشان داد که زنان با تحصیلات بیشتر و عالی نسبت به زنان دارای سطح تحصیلی پایین تر، رضایت مندی بیشتری از پارک های مختلط داشته اند. رضایت مندی زنان شاغل، محصلان و باننشستگان در پارک بانوان، پایین تر از میانه نظری بود که نشان از فقدان رضایت آنها از پارک بانوان دارد، در حالیکه رضایت مندی این سه گروه از پارک ملت که مختلط است، بالاتر از میانه نظری است.

آهنگری و همکاران (۱۳۹۲)، در مقاله ای با عنوان، اولویت بندی شاخص های رضایتمندی شهروندان از پارکها و فضاهای سبز شهری (نمونه موردی: شهر بوکان)، مورد مطالعه قرارداد و نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها نشان می دهد که اکثر معیارها از حد ایده آل مثبت به یک اندازه فاصله دارند و فاصله آنها از ۰/۵ تا ۰/۶ می باشد. در رتبه بندی نهایی عنصر فضای سبز در رتبه اول رضایتمندی از عناصر پارکهای شهری قرار گرفته است. همچنین شاخص امنیت رتبه ۱۴ را کسب کرده که کم اهمیت ترین عنصر می باشد. همچنین بین وضعیت شغلی و زمان استفاده از پارک رابطه معناداری وجود دارد. اما بین کارکرد پارک های شهر و نوع جنیست رابطه معناداری وجود ندارد. بنابراین ایجاد حس مشترک برای نگهداری و توجه ویژه به پارک ها از اهمیت ویژه ای برخوردار است. چرا که در نهایت انسان های اجتماع هستند که از این فضاهای شهری استفاده می کنند.

مبانی نظری

رضایت مندی

رضایتمندی از محل سکونت، به عوامل متعددی بستگی دارد اعم از خدمات تفریحی و رفاهی، امنیت، فضای تعاملات اجتماعی و (رفیعیان و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۳۵). یکی از موضوعات مهم در بررسی فضای سبز شهری، سنجش میزان رضایتمندی شهروندان از وضعیت فضای سبز و پارک های شهری است؛ زیرا یکی از جنبه های مهم سنجش رضایت مردم از محیط زندگی شان تعامل انسان و محیط است. احساس رضایت شهروندان از محیط شهر و خدمات شهری که توسط شهرداری ارائه می شود، عمل مهمی در جهت ایجاد انگیزه در مردم برای مشارکت در توسعه شهری و بهبود کیفیت محل سکونت خویش است (رخشانی نسب و قاسمی، ۱۳۹۴: ۴۴). یکی از این خدمات مهم شهری، دسترسی به فضای مطلوب شهری است. چگونگی روابط انسان ها با محیط، نحوه برقراری ارتباط و تأثیر پذیری خصوصیات اکوسیستم ها، در کیفیت احساسی و روانی انسانها و رضایتمندی آنها تأثیر مهم و غیر قابل انکاری دارد. نزدیکی به فضای سبز یک عامل مهم در ترویج فعالیت های اجتماعی برای جامعه شهری است و سبب ایجاد روابط اجتماعی قوی در دورن جامعه شهری می شود و احساس ناامیدی و افسردگی را از شهروندان دور می کند (Abeda et al. 2007: 205)؛ بنابراین ساکنان نواحی

شهری، گرایش دارند تا محل سکونت خود را با مناطق شهری که فضاهای سبز عمومی و پارکهای شهری در داخل و اطراف آنها وجود دارد، تطبیق دهند (Bell et al, 2008: 104)؛ بنابراین فضاهای سبز شهری می توانند با برنامه ریزی و مدیریت صحیح، سبب بروز و نمود فضایل انسانی و به تبع آن رضایتمندی شهروندان گردند و از سوی دیگر رهاسدگی و برنامه ریزی نادرست آن می تواند، سبب بروز انواع جرائم شهری و آثار زیان بار اجتماعی، فرهنگی و روانی و در نتیجه نارضایتی شهروندان شود (صالحی فرد و علی زاده، ۱۳۸۷: ۲۰).

فضای سبز

پارک های شهری به عنوان یکی از مهمترین فضاهای عمومی - خدماتی شهر، نقش زیادی در ارتقای شرایط اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی نواحی شهری دارند. این فضاها به موازات رشد و متراکم شدن نواحی شهری در جوامع مختلف مورد توجه قرار گرفته اند و راهبردهای گوناگونی برای مکان یابی و توزیع مناسب آنها در محیط های شهری ابداع و به کار گرفته شده است (قربانی و تیموری، ۱۳۸۸: ۵۰). دانشمندان پی برده اند که فضای سبز میتواند به آرامش، جوان سازی و کاهش خشونت مردم کمک کند و مردم شهرها را از یاس و ناامیدی برهاند (Wright, 2000: 34). گذشته از مزایای اجتماعی و فیزیولوژیکی، طبیعت و فضای سبز شهری می تواند مزایای اقتصادی را نیز، چه برای مدیران شهری و چه برای شهروندان فراهم سازد. به عنوان مثال، پالایش هوا که درختان انجام می دهند، می تواند منجر به کم شدن هزینه های کاهش آلودگی و میزان آن گردد. به علاوه، ارزش های زیبایی شناختی، تاریخی و تفریحی پارک های شهری باعث افزایش جذابیت شهر، ارزش گردشگری و در نتیجه درآمد می شود (Cheisura, 2004: 129). در واقع ایجاد فضای سبز مطلوب راه حلی برای بسیاری از مسایل حاد شهری است که علاوه بر ارتقای کیفیت منظر شهر در مقولات زیبایی شناسی و ادراک هویت مؤثر است که، می تواند از تخریب اقتصادی و فیزیکی افت کیفیت زندگی، آلودگی، تراکم و کوچ طبقه متوسط از مرکز شهر پیشگیری کند و سرزندگی را به مناطق مرکزی شهر و پیرامون آن آورد و مردم را تشویق به حضور داوطلبانه نماید (آجیلیان ممتاز و همکاران، ۱۳۹۲، ۱۱). انسان در هر شرایطی، روزانه به چند ساعت سکوت و آرامش نیاز دارد. این نیاز با فشردگی جمعیت در محل مسکونی و زندگی آپارتمان نشینی بیشتر احساس می شود (قربانی و تیموری، ۱۳۸۸: ۵۰) و اینجاست که مفهوم سرزندگی در فضاهای سبز شهری نمود می یابد؛ زیرا فضاهای سرزنده سبب می شود در دامنه وسیعی از روز، افراد مختلف، به اختیار خود و نه از روی اجبار به آنجا آمده و لحظاتی را در این فضاها سپری نمایند (بازوندی و شهبازی، ۱۳۹۳، ۵) بدین ترتیب از این دیدگاه نیز، فضاهای سبز شهری که انسان در آنها بتواند دست کم روزانه ساعتی را در آرامش و دور از هیاهو بگذراند، به صورت ضرورت واقعی در زندگی شهرنشینان خودنمایی می کند (محمدی و همکاران، ۱۳۹۱، ۴۶).

روش تحقیق و مطالعه موردی

این تحقیق بر اساس تکیه بر منابع کتابخانه ای، و بازدید میدانی (تکمیل پرسشنامه) انجام شده است. بنابراین روش تحقیق در این مقاله توصیفی-تحلیلی و پیمایشی است. محدوده جغرافیایی و مکانی تحقیق پارک ازادگان واقع در شهر دورود در استان لرستان می باشد. اطلاعات پایه و اولیه مورد نیاز از منابع مدون و معتبر گرفته شده است و بخش دیگری از داده های مورد نیاز از طریق پیمایش میدانی تکمیل پرسشنامه بدست آمده است.

جامعه آماری تحقیق بانوان به پارک ازادگان شهر دورود بوده، جامعه آماری این پژوهش تعداد بانوانی که به این پارک مراجعه کرده در نظر گرفته شد. جامعه آماری با توجه به جدول مورگان ۷۰ نفر تعیین شد که براساس این آمارو با کمک از جدول مورگان به تعیین جامعه نمونه اقدام گردید که بنا به کل جامعه آماری معادل ۵۹ پرسشنامه بدست آمده است. در نهایت پس از جمع آوری اطلاعات، داده های به دست آمده با استفاده از نرم افزار *SPSS*، پردازش و تحلیل شد. روایی پرسشنامه ها نیز با استفاده از فرمول آلفای کرونباخ محاسبه گردید که عدد ۰,۹۱۴ دست آمد که نشان می دهد روایی پرسشنامه ها در سطحی مطلوبی قرار دارد.

معرفی متغیرها و شاخص ها

پرسشنامه ی تحقیق شامل ۲۰ سوال بسته است که در جهت سنجش میزان رضایتمندی بانوان در پارک ازادگان به کار گرفته شد. شاخصه ای مورد نظر در این بررسی شامل ۶ شاخص، ایمنی و امنیت، محرمیت، نفوذ پذیری و سهولت دسترسی، امکان برقراری تعاملات اجتماعی، تنوع و گوناگونی عملکردی و فضایی، غنای حسی و جذابیت بصری می باشد که هر کدام از این شاخص ها از طریق متغیرهایی که در جدول ذیل آورده می شود؛ با استفاده از گزینه های طیف لیکرت اندازه گیری شده اند.

پژوهشگاه علم انان و محیط اطالوات فرهنی
جدول ۱: شاخص ها و معیاری پژوهش

متغیرها	شاخص
بررسی حمل و نقل عمومی ضعیف عدم روشنایی اندک ترکیب نژادی و قومی در نواحی مجاور جلوگیری از حضور افراد بی خانمان	ایمنی و امنیت
راحتی و آزادی عمل بیشتر داشته باشد	محرمیت
دسترسی راحت و آسان به پارک امکان عبور صندلی چرخ دار جهت استفاده معلولین وضعیت پله های پارک وضعیت ورودی راه ها و محدوده های تفریحی پارک تز نظر فقدان موانع حرکتی	نفوذ پذیری و سهولت دسترسی

فقدان میله های فلزی یا زنجیر در ورودی پارک	امکان برقراری تعاملات اجتماعی
قدم زدن برای تنفس در هوای پاکیزه و سلام، استاده با هدف لذت بردن و نشستن و..فعالیت های اجتماعی مانند احوال پرسی و گفتگو و... حضور گروه های مختلف اجتماعی	
تناسب امکانات تفریحی، ورزشی و فرهنگی موجود برای گروه مختلف سنی تنوع خدمات تفریحی و ورزشی تنوع برنامه های فرهنگی و اجتماعی (چشن ها و نمایشگاه ها)	تنوع و گوناگونی عملکردی و فضایی
فضای سبز و گلکاری پارک ابنما های و اب های جاری و دریاچه نماد های و نشانه های تجسمی چیدمان مبلمان پارک(رنگ بندی متنوع با محیط) پاکیزگی و نظافت محیط پارک	غناى حسی و جذابیت بصری

موقعیت پارک آزادگان:

پارک آزادگان شهر دورود در مرکز این شهر و در کوه پایه کوه باباهور مشرف به شهر دورود واقع شده است. دسترسی به این پارک از تمامی نقاط شهر دورود بسیار راحت است. در جوار پارک هتل شهرداری شهر دورود واقع است. قدمت پارک به بیش از ۱۰ سال می رسد. تقریبا مهمترین پارک شهر دورود و بزرگترین آن ها نیز می باشد.

شکل ۱: موقعیت پارک آزادگان شهر دورود

نتایج

یافته های توصیفی

توزیع پاسخ دهندگان بر حسب سن

طبق جدول شماره ۲: از مجموع ۵۹ نفر پاسخ دهنده به سؤالات پرسشنامه که ۱۵,۲۵ درصد گروه سنی کم تر از ۱۸ سال ، ۲۸/۸ درصد گروه سنی (۱۸-۳۵) سال ۳۵,۵۹ درصد گروه سنی (۳۵-۵۰) سال ۱۸,۶۴ درصد نیز در گروه سنی بیشتر از ۵۰ سال قرار داشتند.

جدول ۲ توزیع پاسخ دهندگان به پرسشنامه بر حسب سن

گروه سنی	تعداد	درصد
کم تر از ۱۸ سال	۹	۱۵,۲۵
(۱۸-۳۵) سال	۱۷	۲۸/۸
(۳۵-۵۰) سال	۲۱	۳۵/۵۹
بیشتر از ۵۰ سال	۱۱	۱۸/۶۴
کل	۵۹	۱۰۰

مأخذ: نتایج مستخرج از پرسشنامه، ۱۳۹۹

توزیع پاسخ دهندگان بر حسب وضعیت تأهل

همانطور که از توزیع فراوانی ها در جدول ۳ مشاهده می شود، تعداد ۶۹ نفر (۶۲/۱ درصد) متأهل، ۳۱ نفر (۳۷/۹ درصد) مجرد بودند.

جدول شماره ۳: توزیع پاسخ دهندگان به پرسشنامه بر حسب وضعیت تأهل

بانوان در پارک ازدگان		وضعیت تأهل
درصد	فراوانی	
۶۲/۱	۶۹	متأهل
۳۷/۹	۳۱	مجرد
۱۰۰٪	۵۹	جمع

مأخذ: نتایج مستخرج از پرسشنامه، ۱۳۹۹

توزیع پاسخ دهندگان برحسب میزان تحصیلات

طبق جدول شماره ۴ از مجموع پاسخ دهندگان به پرسشنامه، ۱۳،۵۵ درصد دارای مدرک تحصیلی زیر دیپلم و ۲۸،۸۱ درصد دارای تحصیلات دیپلم، ۳۹ درصد کارشناسی، ۱۸،۶۴ درصد بالاتر از کارشناسی بودند.

جدول شماره ۴: توزیع پاسخ دهندگان به پرسشنامه برحسب تحصیلات

بانوان در پارک ازادگان		پاسخگویان تحصیلات
درصد	فراوانی	
۱۳،۵۵	۸	زیر دیپلم
۲۸،۸۱	۱۷	دیپلم
۳۹	۲۳	کارشناسی
۱۸،۶۴	۱۱	بالاتر از کارشناسی
۱۰۰٪	۵۹	جمع

مأخذ: نتایج مستخرج از پرسشنامه، ۱۳۹۹

توزیع پاسخ دهندگان بر حسب شغل

طبق جدول شماره ۵ از مجموع ۵۹ نفر پاسخ دهندگان به پرسشنامه مورد نظر افراد که ۱۶،۹۴ درصد محصل، ۲۸،۸۱ درصد دانشجو، ۱۵،۲۵ درصد خانه دار، ۱۶،۹۴ درصد شغل دولتی و ۲۲ درصد دارای شغل آزاد هستند.

جدول شماره ۵: توزیع پاسخ دهندگان به پرسشنامه برحسب شغل

بانوان در پارک ازادگان		پاسخگویان شغل
درصد	فراوانی	
۱۶،۹۴	۱۰	محصل
۲۸،۸۱	۱۷	دانشجو
۱۵،۲۵	۹	خانه دار
۱۶،۹۴	۱۰	شغل دولتی
۲۲	۱۳	شغل آزاد
۱۰۰٪	۵۹	جمع

مأخذ: نتایج مستخرج از پرسشنامه، ۱۳۹۹

یافته های تحلیلی

با توجه به آزمون t تک نمونه ای، در ارتباط با رضایتمندی زنان از فضای پارک ازادگان شهر دورود نشان می دهد که میان شاخص های مورد مطالعه، فقط شاخص ایمنی و امنیت، نفوذ پذیری و سهولت دسترسی، غنای حسی و جذابیت بصری

از میزان (*Test Value*) یعنی عدد ۳ (عدد متوسط) بالاتر هستند و این بدان معناست که زنان از این سه شاخص نسبت به دیگر شاخص ها رضایت بیشتری دارند. اما سه زیر شاخص محرمیت، امکان برقراری تعاملات اجتماعی، تنوع و گوناگونی عملکردی و فضایی، از میزان (*Test Value*) یعنی عدد ۳ (عدد متوسط) پائین تر هستند که رضایتمندی کمتری می رساند. همچنین ضریب معناداری همه شاخص های مورد نظر چون کمتر از ۰/۰۰۹ است، بدین معنا که این عوامل بیشترین تاثیر بر رضایتمندی از پارک آزادگان می گذارد و تا سطح ۹۹ درصد معنادار می باشد.

جدول ۶: شاخص های آماری بدست آمده از میزان رضایتمندی زنان از پارک آزادگان با استفاده از آزمون t تک نمونه ای

آماره				شاخص ها
میانگین	آماره t	درجه آزادی	معناداری	
۴,۹۴	۲۱,۶۱۴	۵۸	۰	ایمنی و امنیت
۲,۲۴	۷,۸۹۷	۵۸	۰	محرمیت
۴,۸۹	۲۰,۹۱۴	۵۸	۰	نفوذ پذیری و سهولت دسترسی
۲,۱۰	۷,۱۲۶	۵۸	۰	امکان برقراری تعاملات اجتماعی
۲,۸۷	۷,۹۸۷	۵۸	۰	تنوع و گوناگونی عملکردی و فضایی
۴,۴۱	۲۰,۱۲۷	۵۸	۰	غناى حسی و جذابیت بصری

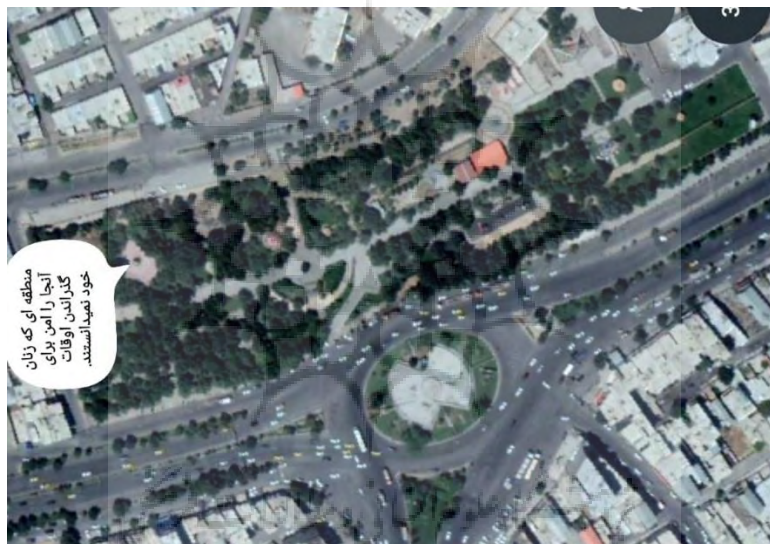
بحث

الف) ایمنی و امنیت

یکی از مهمترین مشخصه های مطرح برای فضاهای عمومی دعوت کننده به طور کلی، امنیت است، امنیت، در لغت به معنای نداشتن دلهره است و همچنین موضوعاتی چون «رهایی از خطر، تهدید، آسیب، اضطراب، هراس، نگرانی با وجود آرامش، اطمینان، آسایش، اعتماد، تامین، ضمانت را در برمی گیرد. امنیت در فرهنگ فارسی نیز به معنای آزادی و آرامش، فقدان ترس و عدم هجوم دیگران بیان شده و در فرهنگ علوم رفتاری نیز دو معنا از این واژه شامل یک حالتی که در آن ارضای احتیاجات و خواسته های شخصی انجام شود» و «احساس ارزشی شخصی، اطمینان خاطر، اعتماد به نفس و پذیرشی که در نهایت از سوی طبقه های اجتماعی نسبت به فرد اعمال می شود» مطرح شده است (مویدی و همکاران، ۱۳۹۲، ۱۶۴). این تعریف از امنیت به خوبی موید لزوم در نظر گرفتن آن در میان نیازهای اساسی انسان است. به طور کلی امنیت همواره به عنوان یکی از مولفه های مهم در ارتقای کیفیت زندگی در شهرها مورد توجه قرار داشته است. عوامل محدود کننده های مانند خطر و ترس، مهمترین عناصر در تجربه زنان در فضای شهری هستند که استفاده زنان از فضای شهری را محدود می نمایند (Krenichyn, 2004: 107). عامل ترس به عنوان مهمترین عامل بازدارنده از حضور زنان در عرصه های عمومی معرفی شده است. مشخصه های مرتبط با ترس زنان شامل جوانب کالبدی در مقیاس خرد و کلان (مانند حمل و نقل عمومی ضعیف، بوته ها و روشنایی اندک) و جوانب اجتماعی (مانند ترکیب قومی نژادی نواحی

مجاور، حضور افراد بی خانمان) می باشد. جنسیت به عنوان تأثیر گذارترین عامل شخصیتی در احساس ناامنی مطرح شده است. نوع جنایت در مورد زنان و مردان متفاوت است و احساس امنیت آنها نیز تبعاً متفاوت می باشد (هاشمی تپله نویسی و همکاران، ۱۳۹۳، ۵۳). بنابراین این موضوع یکی از ابعاد مهم در پارک های بانوان، نیز به شمار می آید که به دلیل کنترل بیشتر بر حضور افراد و کاهش میزان ترس از جرایم در این فضاها فراهم می گردد.

از نظر بانوان الویت نخست، امنیت لازم و کافی است که با توجه به پاسخ زنان در پارک آزادگان، امنیت تا حدودی برقرار است. و در قسمت شرق پارک نزدیک به هتل شهرداری احساس امنیت بیشتری می کنند و ترجیح می دهند زمانی را که در پارک می گذرانند در این قسمت از فضا وقت خود را سپری کنند. و در ادامه انتهای پارک و سمت غرب پارک را به دلیل روشنایی کم و وجود افراد متفرقه اعم از افراد معتاد و افراد مجرد برای گذراندن اوقات فراغت خود به تنهایی یا در کنار دوستانشان یا فرزندانشان انتخاب نمی کنند. و بیشتر سعی دارند فضاهای نزدیک به مرکز پارک و فضاهای نزدیک به ورودی ها را برای گذراندن اوقات خود انتخاب کنند.

شکل ۲: نمایی از پارک آزادگان

همانطور که اشاره شد انتظار بانوان از پارک در الویت اول امنیت آنهاست که پیشنهادات داده شده از سمت بانوان وجود نگهبان و یا فردی که بتواند امنیت پارک را برای بانوان افزایش دهد و علاوه بر آن به روشنایی کم در شب تأکید شده است که با وجود روشنایی و نور کافی در مسیرها و فضاهای پارک امنیت در شب را تأمین می کند. که به دید آن ها به اطراف و رفت و آمد آن ها بسیار کمک می کند. و از قرار گرفتن موقعیت پارک در مرکز شهر احساس رضایت دارند چرا که دسترسی به پارک برای آن ها راحت و قابل قبول است و امنیت در رفت و آمد برای آن ها تأمین شده است. محل نشان داده شده در تصویر بالا به گفته بانوان فاقد امنیت کافی است و علت آن هم نور کم و وجود افراد معتاد و خلاف کار است.

ب) محرمیت

استفاده زنان از فضای عمومی در کشورهای غربی عموماً با مسائلی همچون امنیت گره خورده است و طرح فضاهای تفکیک شده بیشتر از منظر افزایش امنیت قابل درک است. در کشورهایی نظیر ایران که روابط زن و مرد بر اساس ویژگی‌های فرهنگی نظیر محرمیت و حجاب نیز تعریف شده تفکیک فضاها و تعریف پارک‌های بانوان علاوه بر امنیت دلایل دیگری چون راحتی، آزادی عمل بیشتر، امکان برداشتن حجاب و ورزش نیز قابل درک است (هاشمی تپله نویی و همکاران، ۱۳۹۳، ۵۳). با توجه به مطالب ذکر شده و در نظر گرفتن این نکته که پارک‌های بانوان با هدف راحتی و آسایش بانوان ساخته می‌شود، نکته مهم و ضروری هر پارک بانوان این است که این پارک از محیط پیرامون قابل مشاهده نباشد و توسط حصار مناسب محصور شده باشد و ساختمان‌های مجاور بر پارک احاطه نداشته تا بانوان دغدغه‌ای برای حفظ شئون اسلامی خود نداشته باشند. در نظر گرفتن این نکته به عنوان ضروری‌ترین عامل در احداث پارک‌های بانوان موجب رضایت و بهره‌گیری بیشتر از این پارک‌ها می‌شود (حیدری و همکاران، ۱۳۹۲، ۲۹).

ج) نفوذپذیری و سهولت دسترسی

یکی از عوامل محدود کننده حضور زنان در عرصه‌های عمومی به مولفه دسترسی و تحرک پذیری پایین بانوان در شهرها مربوط است لذا دسترسی را می‌توان به عنوان یکی از عوامل تعیین کننده در طراحی پارک‌های بانوان معرفی نمود. بدون امکان دسترسی مناسب، امکان استفاده از فضا کم می‌شود. یکی از فاکتورهای موثر و مانع شونده به منظور افزایش مطلوبیت و انجام تعاملات اجتماعی در یک فضای عمومی دسترسی به فضای عمومی است (حاجی احمدی همدانی، ۱۳۸۶، ۵۰).

د) امکان برقراری تعاملات اجتماعی

یکی از نقش‌های مهم پارک‌های شهری، نقش اجتماعی این پهنه‌ها است. این موضوع در پارک‌های ویژه بانوان نیز به عنوان مولفه‌های مهم و اثرگذار بر سلامت زنان و کل جامعه شهری تلقی می‌گردد. فضای شهری باید امکان ایجاد فعالیت‌های اختیاری مانند قدم زدن برای تنفس هوای پاکیزه، ایستادن با هدف لذت بردن و یا نشستن و ... و فعالیت‌های اجتماعی مانند احوال‌پرسی و گفتگو و ... را فراهم آورد. بدین مفهوم که فضاهای عمومی شهری باید پتانسیل حضور گروه‌های مختلف اجتماعی را نه تنها با هدف پاسخگویی به نیازهای ضروری فراهم آورد بلکه باید عرصه‌ای برای برقراری روابط اجتماعی و لذت از حضور در فضا را فراهم آورد (موسوی و زاهدیان، ۱۳۹۲، ۱۹۰)، با حضور زنان در اجتماع رشد و پویایی بانوان در جامعه و کیفیت زندگی فردی و خانوادگی و بستر محیطی آن افزایش خواهد یافت که این یکی از اهداف طراحی چنین پارک‌هایی می‌باشد (حبیب و همکاران، ۱۳۹۰: ۸۱). حضور مثبت افراد در فضاهای باز شهری سطح تعاملات اجتماعی و حس تعاون، شهروندی را ارتقا می‌دهد. امکان برقراری روابط اجتماعی،

جلوگیری از بروز مشکلات روانی، تقویت اعتماد به نفس و ... از اهمیت این فضاهاست (پاکزاد، ۱۳۸۶، د). در این راستا بایستی امکان برقراری این تعاملات در پارک های ویژه با توان به عنوان یک اصل در نظر گرفته شود.

(و) تنوع و گوناگونی عملکردی و فضایی

آخرین اصلی که برای طراحی پارک های ویژه بانوان در این پژوهش شناسایی شده، تنوع و گوناگونی است. زنان عرصه های محدودی را به عنوان پهنه های اختصاصی در شهرها در اختیار دارند و بایستی این فضاها دارای تنوعی از عملکردهای مختلف برای پاسخگویی به تمام نیازهای بانوان باشند و از سوی دیگر دلیلی برای حضور مداوم آنها را فراهم آورند. در این راستا در پارک های ویژه بانوان گرایشی به احداث مجموعه های ورزشی، فرهنگی و فضاهای سبز باز تجهیز شده به همراه فضاهای خدماتی پیشتیبان وجود دارد.

(ی) غنای حسی و جذابیت بصری

پارک های ویژه بانوان نیز همچون سایر پارک های شهری به عنوان عرصه هایی برای نزدیکی با طبیعت و بهره مندی از آرامش ناشی از قرار داشتن در پهنه های سبز و باز در شهرها مطرح هستند. در این راستا لازم است تا این پارک ها نیز از این نظر دارای ویژگی های دعوت کننده بوده و بتوانند برای مخاطبان پهنه هایی زیبا جذاب را فراهم آورند که از بودن در آن احساس لذت و آرامش نمایند.

نگهداری مناسب (پاکیزگی و نظافت)

خواستار دوم بانوان از محیط پارک و جایی برای گذراندن اوقات فراغت محیطی است که نظافت لازم در آن رعایت شده باشد. به دلیل موقعیت استان لرستان در غرب کشو و آب و هوای سرد و معتدل، درختان بسیار زیاد و متعددی در پارک وجود دارد. ولی نگهداری سبزه ها و درختان و بوته های گلدار به خوبی انجام نشده است. علاوه بر درختان کاج، سرو و سایر درختان سوزنی برگ، توت و درختان چنار موجود در پارک وجود بوته های گل در مرکز پارک و بلوار های میانی را لازم و ضروری می دانستند. بانوان نگهداری از درختان، سبزه ها، گل ها و رعایت نظافت و پاکیزگی در پارک را بسیار مهم و حائز اهمیت می دانستند. و با دقت و ظرافت زیادی به نکات مربوط به نگهداری و رعایت نظافت تاکید داشتند. وجود زباله ها در پارک، محیط را تا حدودی برای آن ها آزار دهنده خواهد کرد که با این وجود بانوان در انتخاب مکانی برای اوقات فراغت حتما و قطعا محیطی را انتخاب خواهند کرد که در آن نظافت رعایت شده باشد و زنان حاضر در پارک از میزان نظافت و نگهداری پارک آزادگان به میزان قابل قبولی رضایت داشتند ولی خواستار نظافت و پاکیزگی بیشتری بودند. پیشنهادات آنان برای محیط تمیزتر، وجود یک پاکبان در پارک است که بتواند تقریباً روزانه محیط پارک، فضاهای نشستن و یا پیاده رو هارا عاری از زباله های غیر متعارف کند. و همچنین به نظر بانوان وجود سطل های زباله به صورت تفکیک شده (از نظر نوع زباله) در پارک نیاز است. بانوان معتقد بودند که نیاز است تابلوهای کوچک، حاوی

اطلاعات لازم در مورد نگهداری و نظافت پارک در کنار سطل زباله ها قرار داده شود. یا پیشنهاد دیگر بانوان در خصوص نظافت وجود بروشورهای حاوی اطلاعات مربوط به بهداشت و پاکیزگی در قفسه های روباز و یا کتابخانه های کوچک خیابانی در پیاده رو های پارک را اقدام مناسبی می دانستند. که با وجود این راه کارها پارک را سالم و تمیز نگه دارند. بانوان علاوه بر بهداشت توجه به مبلمان سالم در پارک را لازم و ضروری می دانستند. وجود سایه بان ها متناسب با اقلیم و مصالح نیمکت ها و نحوه نگهداری از آن ها را بسیار مهم تلقی می کردند.

نتیجه گیری

بر اساس نتایج حاصل از مطالعات برقراری ایمنی و ارتباطات با سایرین به عنوان یکی از انگیزه های مهم برای حضور در پارک های ویژه بانوان معرفی شده است. این موضوع ضرورت توجه به امکان برقراری تعاملات اجتماعی در این پهنه ها را به عنوان یک اصل مطرح می سازد. حضور و گرد هم آیی بانوان در این پارک ها می تواند با افزایش شمار جمعیت استفاده کننده از فضا در افزایش امنیت نیز موثر باشد. از سوی دیگر این پهنه ها می توانند از این نقش بهره برداری نموده و نقش فرهنگی نیز برعهده گرفته و با آموزش زنان در تقویت مهارت های آنان نقش آفرینی نمایند. نتایج حاصل از مطالعات نشان می دهد بیشتر بانوان به دلیل امنیت و محرمیت این پارک ها و همین طور فرصتی که برای برقراری ارتباطات اجتماعی در این پارک ها وجود دارد به آنها مراجعه می نمایند، لذا به نظر می رسد این عوامل بایستی در طراحی پارک های بانوان مورد توجه قرار داشته باشند. از سوی دیگر استقبال بانوان از فعالیت های ورزشی و فرهنگی در این پارک ها نیز موید لزوم در نظر گرفتن تنوع عملکردی و فضایی در این پارکها است. فعالیت های فرهنگی، آموزش هایی که به بانوان در زمینه های مختلف ارائه می گردد، امکانات ورزشی موجود در پارک ها همگی می توانند در ارتقا سلامت فردی افراد (جسمی و روحی) و سلامت اجتماعی جامعه موثر واقع شوند. نتایج حاصل از بررسی های صورت گرفته نشان دهنده بالا بودن میزان رضایت زنان از پارک های وسیعتر با امکانات بیشتر است.

در این راستا پیشنهادهای زیر مطرح می شود:

۱. تقویت روشنایی و فعالیت های جذاب جمعیت در پارک ازادگان به منظور ارتقاء امنیت؛ این فعالیت ها می تواند با هدف ارتقاء توأمان معیارهای فرهنگی شامل احداث فرهنگسرا، کتابخانه یا موزه باشد.
۲. تقویت امکانات رفاهی با محوریت جذب همه گروه های مخاطب در همه پارک مطالعه شده،
۳. بهره گیری از نظرات مخاطبان در مرحله طراحی یا احیاء و بازسازی پارک های شهری با تأکید بر اولویت بندی اهمیت معیارها از نظر گروه های هدف،
۴. طراحی فضاهای چندمنظوره در پارکها به منظور پوشش نیاز فراغتی گروه های مختلف هدف،

منابع

۱. آجیلیان ممتاز، شیوا و همکاران (۱۳۹۲)، بررسی و اهمیت فضاهای سبز شهری در جهت رسیدن به اهداف توسعه پایدار، معماری و شهرسازی و توسعه پایدار، موسسه آموزش عالی خاوران، مشهد.
۲. آهانگری، شورش، موسی زاده، چیمین، محمدی، رباب (۱۳۹۲)، اولویت بندی شاخص های رضایتمندی شهروندان از پارکها و فضاهای سبز شهری (نمونه موردی: شهر بوکان)، فصلنامه جغرافیا و مطالعات محیطی، سال دوم، صص ۷-۲۰.
۳. بازوندی، فرشاد و شهبازی، مهرداد (۱۳۹۳)، نقش سرزندگی در ایجاد تصویر ذهنی شهروندان و میزان بهره گیری از فضای شهری (مطالعه موردی: پیاده راه خیابان سپهسالار تهران)، پژوهش های منظر شهر، سال اول، شماره ۱.
۴. پاکزاد، جهانشا (۱۳۸۶)، راهنمای طراحی فضاهای شهری در ایران، تهران، وزارت مسکن و شهرسازی.
۵. حاجی احمدی همدانی، آذین، ماجدی حمید، جهانشاهلو، لعلا (۱۳۹۴)، بررسی معیارهای تأثیرگذار بر افزایش میزان فعالیت زنان در فضای شهری، فصلنامه مطالعات شهری، شماره چهاردهم، صص ۴۷-۶۰.
۶. پوراحمد، احمد، حبیبیان، بهار (۱۳۹۷)، ارزیابی عوامل مؤثر بر میزان رضایت مردم از پارک های شهر اهواز با مدل رضایت-اهمیت، فصلنامه علمی-پژوهشی برنامه ریزی فضایی، سال ششم، شماره دوم، صص ۶۱-۸۰.
۷. حبیب، فرشته، لقایی، حسنعلی، جامعی فرد، محبوبه، موسوی فاطمی، حسین (۱۳۹۰)، پارک های موضوعی بانوان با رویکرد چند جانبه نگر، مجله ارمان شهر، شماره ششم، صص ۷۵-۸۶.
۸. حسینی، سیدهادی، سمیعی پور، داود (۱۳۹۴)، تحلیل تطبیقی رضایت مندی زنان از پارک های شهری - پارک بانوان حجاب و پارک مختلط ملت (مشهد)، مطالعات اجتماعی و روانشناختی زنان، سال ۱۳، شماره ۳، صص ۴۳-۷۶.
۹. حیدری، رحیم، حاضری، صفیه، روستایی، شهریور، آربونی، زهرا (۱۳۹۲)، ارزیابی تناسب عملکردی پارک های بانوان با استفاده از مدل *AHP*: کلانشهر تبریز، فصلنامه مطالعات برنامه ریزی منطقه ای، سال سوم، شماره ۱۲، صص ۲۱-۳۴.
۱۰. رخشانی نسب، حمیدرضا و قاسمی، عزتالله (۱۳۹۴)، تحلیل میزان رضایت شهروندان از عملکرد شهرداری فرخ شهر در ایجاد فضای سبز مطلوب، فصلنامه جغرافیا و ریزی شهری چشم انداز زاگرس، دوره هفتم، شماره ۲۶، صص ۴۳-۶۵.
۱۱. رفیعیان، مجتبی و همکاران (۱۳۹۳)، سنجش میزان رضایت مندی ساکنان از کیفیت سکونتی مسکن مهر، مورد شناسی: مهرشهر زاهدان، نشریه جغرافیا و آمایش شهری- منطقه، سال چهارم، شماره ۱۲، صص ۱۳۵-۱۵۰.
۱۲. صالحی فرد، محمد و علی زاده، سید دانا (۱۳۸۷)، تحلیل بر ابعاد اجتماعی و روان شناختی فضاهای سبز در شهر با رویکرد مدیریت شهری، نشریه مدیریت شهری، شماره ۲۱، صص ۱۹-۳۳.
۱۳. قربانی، رسول و تیموری، راضیه (۱۳۸۸)، تحلیلی بر نقش پارک های شهری در ارتقای کیفیت زندگی شهری با استفاده از الگوی *Escaping-Seeking* نمونه موردی: پارک های شهر تبریز، پژوهش های جغرافیای انسانی، شماره ۷۲، صص ۴۷-۶۲.

۱۴. قربانی، رسول (۱۳۸۶)، تحلیل فضایی توزیع پارکهای شهری تبریز و نارسایی های موجود در آن. طرح پژوهشی معاونت پژوهشی دانشگاه تبریز.
۱۵. علوی، سیدعلی، گروسی، علیرضا، شاهرخی فر، زینب، نصیری مجد، سعید (۱۳۹۵)، تحلیلی از وضعیت کمی و کیفی فضای سبز شهری با تأکید بر سنجش رضایتمندی ساکنین شهر نظرآباد، نشریه معماری و شهرسازی پایدار، سال چهارم، شماره دوم، ص ۳۱-۴۲.
۱۶. محمدی، علی، بنیادی نایینی، علی، فتاحی، کمیل، ثابتهروستانی، مهین (۱۳۹۵)، تحلیل استراتژیک رضایت شهروندان از کیفیت خدمات پارک های شهری شیراز با استفاده از مدل تجزیه و تحلیل چند معیاره رضایت، نشریه علمی پژوهشی مدیریت فردا، سال ۱۵، ص ۱۷۳-۱۸۳.
۱۷. مجنونیان، هنریک (۱۳۷۴)، مباحثی پیرامون پارک ها و فضای سبز و تفرجگاه ها، سازمان پارکها و فضای سبز شهر تهران.
۱۸. محرم نژاد، ناصر و بهمن پور، هومن (۱۳۸۸)، بررسی اثرات توسعه شهری بر فضای سبز شهر تهران و ارائه راهکارهای مدیریتی، نشریه علوم و تکنولوژی محیط زیست، دوره ۱۱، شماره ۴.
۱۹. محمدی، جمال و همکاران (۱۳۹۱)، اولویت سنجی مکانی توسعه فضاهای سبز و پارک های شهری با استفاده از روش *AHP* (نمونه موردی: شهر میاندوآب)، فصلنامه علمی- پژوهشی نگرش های نو در جغرافیای انسانی سال چهارم، شماره دوم.
۲۰. مویدی، محمد. علی نژاد، منوچهر. نوایی، حسن (۱۳۹۲)، بررسی نقش مولفه های منظر شهری در ارتقای سطح احساس امنیت در فضاهای عمومی شهری؛ نمونه مورد مطالعه محله اوین تهران، فصلنامه مطالعات شهری، شماره ۳۵، ص ۱۵۹-۱۹۱.
۲۱. موسوی، میرسعید. زاهدیان، المیرا. (۱۳۹۰)، عوامل موثر در تعاملات اجتماعی زنان در فضاهای کوی ولی عصر شهری: پیاده گذر شهریار شهر تبریز، زنان و مطالعات خانواده، سال ششم، شماره بیست و یکم، صص ۱۴۵-۱۶۶.
۲۲. هاشمی تپله نویی، ملیحه، میرغلامی، مرتضی، رفیعیان، مجتبی (۱۳۹۳)، سنجش رضایت مندی زنان از پارک های بانوان، هویت شهر، ۸(۱۹)، ۶۲-۴۹.
۲۳. Abada, T. Hou, F. & Ram, B. (2007). *Racially mixed neighborhoods, perceived neighborhood social cohesion, and adolescent health in Canada. Social Science & Medicine*, 65(10), 2004-17
۲۴. Bell, S. Montarzino, A. & Travlou, P. (2008). *Mapping research priorities for green and public urban space in the UK. Urban Forestry & Urban Greening*, 6, 103-115
۲۵. Balram, Shivanand, Dragicevic, SUZANA, (2005), *Attitudes Toward Urban Green Space: Integrating Guestionnaire Survey and Collaborative GIS Techniques to Improve Attitude Measurements Landscape and Urban Planning Journal* 75: 167-17
۲۶. Chiesura, A. 2003. *The role of urban park for the sustainability*, Wageningen University *Journal of urban planning* vol.36.

۲۷. Chiesura, A,(2004). *The Role of Urban Parksfor the Sustainable City,Landscapeand UrbanLandscape and UrbanPlanning Journal 68: 129-138*
۲۸. Grigoroudis, G., Siskos, Y.(2013), "MUSA: a Decision support system for evaluating and analyzing customer satisfaction",[2003] [online]delab. csd.auth. gr/bci1/Panhellenic/113Grigoroudis.pdf. Cited 26March .
۲۹. Krenichyn, (2004), *Women and Physical Activity in an Urban Park: Enrichment and Support through an Ethic of Care, Journal of Environmental Psychology, 24, pp.117-130*
۳۰. Manlun, Yong(2003). *Suitability Analysis ofUrban Green Space System Based on GIS nternational Institute for Geo-information Science and Earth Observation.*
۳۱. Wright.F.L(2000),*Brodacre city: Anew community plan, in:city Reader (Legate, R.T. and stout. F.Eds) Rutledge. London and New York.*

